

נוסח לא מתוקן

פרוטוקול מס' 360

מישיבת ועדת הכספים

שהתקיימה ביום ה', כ"ז בתשרי, תשמ"ז, 30.10.86, שעה 10:00

נכחו:

חברי הוועדה:

היו"ר א. שפירא - יו"ר
א. אבוחצירא, י.ז. אמיר, י. ארצי,
מ. בר-און, פ. גרופר, ד. דנינו, א. ויינשטיין
י. כהן, י. מצא, ע. סולודר, ע. עלי, ח. רמון
מ. שטרית, א. שלום, ב. שליטא, ש. בן-שלמה
ג. שפט, ד. תיכון

מוזמנים:

א. פזי - רקטור האוניברסיטה העברית
פ. זוסמן, ב. מושקין - האוניברסיטה העברית
צ. בירן - משרד הבינוי והשיכון
ש. לנדאו - מנכ"ל המועצה להשכלה גבוהה
א. בן-חור - יו"ר התאחדות הסטודנטים
א. ברזל, א. כהן - התאחדות הסטודנטים
א. הכט, ש. שמש, ר. גייר - משרד הפנים
ר. יוסף - משרד האוצר

א. דמביץ - יועץ משפטי לוועדה
ס. אלחנני - כלכלנית הוועדה

מזכיר הוועדה:

א. קרשנר

רשמה - ש. לחוביצקי

סדר היום:

א. אי פתיחת מעונות הסטודנטים באוניברסיטה העברית.
ב. צו חלוקת מס שבח מקרקעין ומס רכישה.

1877

(ניאן קיזם 4.11.86)

רבותי, אני מתכבד לשמוע את ישיבת ועדת הכספים. הנושא הראשון על סדר היום:

מ"מ היו"ר י. מצא:

א.א. פתיחת מעונות הסטודנטים באוניברסיטה העברית

בראשית השבוע הזה קיבלה ועדת הכספים החלטה בה יצאה היא בקריאה אל רשויות האוניברסיטה שלא להשתמש בסטודנטים כאמצעי לחץ בנושא שכר הדירה למעונות ובעקבות כך מתקיים הדיון הזה. תחילה בשמע את העמדה של נציגי האוניברסיטה. אני רק רוצה להזכיר לחברי הוועדה שמדובר בקביעת האוניברסיטה להעלות את שכר הדירור במעונות בסדר גודל של 25% או 30%, כאשר לצורך זה שר הבינוי והשיכון חייב לשחרר את נושא הדירור מההקפאה.

הסעיף השלישי בסדר יומה של הוועדה הוא שינויים בתקציב ושכר הסגל האקדמאי. אני מבין שהמשלחת המכובדת של האוניברסיטה תשתתף בדיון בנושא הזה.

ד. תיכון:

פרופ' זיו ביקש לא לדרוך בנושא הזה היום.

א. קרשנר:

פרופ' פזי, הייתי מעוניין שתאמר כמה מלים באשר למצבה הכספי של האוניברסיטה העברית.

ד. תיכון:

בצדק.

א. פז:

לא רק של האוניברסיטה העברית.

ע. סולודר:

הנושא הנדון היום הוא נושא המעונות לסטודנטים, אך אין לי ספק שתהיה נגיעה במצבה התקציבי בכלל

מ"מ היו"ר י. מצא:

של האוניברסיטה העברית.

כפי שרמז חבר-הכנסת תיכון, האוניברסיטה העברית במצאת במצוקה תקציבית קשה מאד והיא נכנסה השנה להליכים של יעול וקיצוצים. הנהלת האוניברסיטה קיבלה החלטה לקצץ בהוצאות בסכום של למעלה מ-10 מליון דולר. מעבר לזה חבר הנאמנים של האוניברסיטה הטיל על ההנהלה הנוכחית לא להיכנס במודע לשום גרעון נוסף.

א. פז:

אני רוצה לתקן את חבר-הכנסת מצא. אנו לא מבקשים העלאה של שכר הדירור אלא אנו מבקשים לחזור לחוזה שהיה בינינו, להסכם בין הסתדרות הסטודנטים לאוניברסיטה, שנחתם לפני שנתיים או שלוש, בו נקבע על דעת שני הצדדים שכר דירה קבוע שיעודכן לפי האינדקס. שכר הדירה שנקבע נקבע כעלות בפועל של המגורים ועלות כוללת רק את הוצאות האוניברסיטה, כשסוכם שהסכום יעודכן לפי האינדקס הכללי. בתוך הסל שמרכיב את העלויות האלה נלקחים בחשבון כל הדברים כמו: חשמל, מים, דלק, שכר עבודה וכיוצא בזה. כך סוכם הנושא על דעת כולם והכל התנהל למישרין, עד אשר ביולי 1985 הוקפא שכר הדירה בתוקף הסכם ההקפאה ומאז המחיר קפוא.

באיזה שער הוא הוקפא?

י. כהן:

בשער של 1.23.

צ. בירון:

א. פז :

המחיר היום הוא בין 45 ל-55 שקל למיטה. האוניברסיטה ביקשה להשתחרר מהסכם ההקפאה לא על-מנת לשנות את שכר הדירה אלא כדי להשטיח באותו הליך שהיה קודם, כאילו המחיר לא הוקפא. אם שכר המעונות יישאר כמות שהוא או צריכים לסבסד את תושבי המעונות בהפרש שבין העלות האמיתית לזו הנגבית היום ולפי הנבנתו ולפי החישובים שלבו הסבסוד הזה יביא לבו גרעון של מליון דולר במשך שנת הלימודים הנוכחית. כפי שכבר אמרתי, חבר הנאמנים של האוניברסיטה אסר עלינו להיכנס במודע לגרעון נוסף. אין לנו שום מאבק בעסק הזה נגד הסטודנטים אלא יש לנו בעיה כספית ואנו לא יכולים לממן איזה מרכיב שנכפה עלינו. האוניברסיטה לא מתכוונת לעשות רווח אפילו לא של שקל אחד בנושא המעונות, אבל אנו חייבים לכסות את עלות המעונות דרך שכר הדירה שאנו גובים.

מ"מ היו"ר י. מצא :

אני מבקש להתייחס לאותה בקודה שמנסים להציגה כסמנטית. שיש מחלוקת בשאלה אם בקשת האוניברסיטה משמעה העלאה או לא. במכתבים שלכם אתם כותבים שאתם מבקשים להשתחרר מההקפאה. בנושא הזה הייתי רוצה לשמוע את הגב' בירן, היועצת המשפטית של משרד השיכון. אני מבקש שהיא תאמר לנו מהו המצב החוקי.

צ. בירן :

המצב החוקי הוא שיש חוק יציבות במחירי מצרכים ושירותים, חוק שחוקק כהוראת שעה ב-1985. מחיר דירות ומקרקעין מושכרים המשמשים כמגורים מוקפא. הבקשה של האוניברסיטה היא בעצם בקשה של הפשרה וביטול ההקפאה לגבי מעונות הסטודנטים בזמן שכל נושא השכירות הוא בעצם מוקפא.

ח. רמון :

האם כאשר העליתם את שכר הדירה למעונות פעלתם לפי החוק או לא?

א. פז :

בזמנו לא התחשבנו בצו ההקפאה מתוך הנחה ששכר הדירה הוא אפס כי הסך של 50 שקל צריך לכסות עלויות כמו חשמל, מים וכו'.

ח. רמון :

זו היתה הפרשנות.

א. פז :

אני מסכים. הלכנו לבוררות והבורר פסק שני דברים: ראשית, הפרשנות לא מקובלת עליו ולמרות ששכר הדירה מורכב מעלויות זה שכר דירה לכל דבר ובשנה שעברה החזרנו לסטודנטים סכום של 600 אלף דולר. אני רוצה לציין שזה אחד המרכיבים בגרעון שלבו בשנה שעברה. יחד עם זאת, הבורר הציע לנו לפנות ולבקש שחרור מההקפאה. פנינו למשרד האוצר, השר המליץ ולאור זאת לא הטלנו שום ספק בעובדה שנקבל את השחרור והחל מתחילת הקיץ גבינו שוב את שכר הדירה שנקבע.

ח. רמון :

וזאת למרות שלא קיבלתם אישור המשחרר אתכם מההקפאה. אדוני היושב-ראש, אני מציע להישאר

בשלב זה בענין החוקי.

ד. תיכון :

אני רוצה להבין במה דברים אמורים. דבותי, הרי קרה משהו למשק הישראלי לפני שנה ואנו פועלים על-פי חוקים שאנו לא מרוצים מהם אך הם חוקים. מפעלים פושטים את הרגל כתוצאה מזה שהם לא יכולים להעלות מחירים, ומה לעשות שזה המחיר שכל אחד בדרש לשלם בגין המצב הזה - אך זו כבר שאלה אחרת. בינתיים יש חוק במדינת ישראל שנחקק במיוחד לקראת אותה תקופה. איש לא מאושר מאותו חוק והלוואי שהוא יעבור מן העולם, אך זוהי עדיין מדינת חוק ועל אף העובדה שנגרמים לאוניברסיטה הפסדים זה המצב. מה אומר היועץ המשפטי שלכם על הענין הזה?

י. כהן:
לגבי שכר דירה חלוי באיזה שלב נתפש העניין.
יש כאלה שנתפשו לפי שער דולר של 1.23

ויש שלפי שער של 1.5. אולי בזמן שחתמתם על החוזה תופש החוק שאומר ששער הדולר הוא לפי 1.5 שקל?

צ. בירן:
חד-משמעית לא. לפי החוק אם הדירה היתה מושכרת החל מזובמבר 1984 כך יימשך המצב וההקפאה היא הקפאה של מחיר בשקלים. החוק הזה תקפו הוא עד דצמבר 1986. יכול להיות שיאריכו את תקפו של החוק, אך המצב החוקי הוא שבסוף דצמבר פג תקפו של החוק.

מ"ם היו"ר י. מצא:
אני מציע שנשמע עתה את בציגי הסטודנטים. אנו לא יכולים לפתור עצמנו בכך שנאמר שהחוק מאפשר העלאה או לא מאפשר העלאה ונתפזר, כי קיים איום של האוניברסיטה העברית - ולזה אני רוצה להתייחס היום - לפיו היא לא מתכוונת לפתוח את שנת הלימודים. את הנושא הזה אני רואה בחומרה רבה, מה עוד שוועדת הכספים יצאה בקריאה שאין להשתמש בסטודנטים ככלי לחץ.

א. בן-חור:
אנו מבקשים מהאוניברסיטה לחדש את הקליטה של הסטודנטים במעונות ולשמור על רמת המחירים הקיימת היום. כמו כן אנו מבקשים לפתוח את שנת הלימודים במועדה.

המעונות של האוניברסיטה ביחס לסנסוד נסך של מליון דולר אינן מדויקות ואני אומר זאת בלשון המעטה. מצוי עמי כאן הסעיף של ההוצאה התקציבית בנושא המעונות בכון ליום 30.12.86 ובו מדובר על הוצאה של 2 מליון 270 אלף שקל. על זה רוצים להוסיף 30%. בכון להיום סטודנט משלם סכום של 50 שקל לחודש ואם נכפיל סכום זה ב-5,500 סטודנטים המתגוררים במעונות ובמספר החודשים בהם מתגוררים הסטודנטים במעונות הרי נקבל סכום הגבוה מסכום ההוצאה של האוניברסיטה על המעונות. לכן גובה הגרעון הצפוי הוא לא מליון דולר.

דרשנו לפני שלושה חודשים לבדוק את הספרים ולראות את כל סעיפי ההוצאות ואמרו לנו: שמענו אתכם; לפני חודש דרשנו שוב בפורום של הוועדה לענייני סטודנטים לבדוק את הספרים ואמרו לנו: שמענו אתכם; לפני שבוע אמרנו: תנו לנו לראות את הספרים ואמרו לנו: שמענו אתכם. עתה הגענו לפורום של ועדת הכספים.

כ-60% מהסטודנטים המתגוררים במעונות הם חיילים משוחררים או ערבים ומרבית הסטודנטים המתגוררים במעונות הם מהשכבות המשתכרות מועט. מתוך 1100 סטודנטים המקבלים מלגות סיוע 750 סטודנטים גרים במעונות. בסך הכל גרים במעונות 5500 סטודנטים.

יש באוניברסיטה פרויקט הנקרא פרויקט המצטיינים ויש לנו התנצחויות בנושא עלות הפרוייקט. מחיר הפרוייקט הזה הוא 700 אלף דולר לשנה ואנו שואלים איך האוניברסיטה יכולה להרשות לעצמה לעודד מצטיינות בעלות כזאת בעידן בו נערכים בה קיצוצים ובעידן בו יש לה גרעון של 50 מליון דולר.

נושא מעונות הקיץ מלמד על הגישה של האוניברסיטה. לא ייתכן שחוק יישבר בצורה כזאת. לא ייתכן שיתייחסו לסטודנטים באופן כזה שאם מתעוררת בעיה מגלגלים אותה על הסטודנטים. אנו לא במזן שום גרעון של אף אחד. אנו מוכנים להיכנס למעורבות בנושא ביהול המעונות ולהציע הצעות איך לקצץ בהוצאות כדי לחסוך בהוצאות הנקיון והתחזוקה של המעונות.

א. ברזילי:

אני רוצה להדגיש מספר נקודות. כפי שנאמר
ההסכם בין הסטודנטים לאוניברסיטה הוא
הסכם הכפוף לחוקי מדינת ישראל ויש חרות דעת של משרד הבינוי והשיכון לפיה
אין שום סיבה להעלות את שכר הדירה למעונות. אני חושב שצריך לאמץ את ההחלטה
של משרד הבינוי והשיכון כי הוא הממונה על הנושא וכשם שלא העלו במגזרים אחרים
את שכר הדירה אין שום סיבה לנהוג כך באוניברסיטה. אם יש באוניברסיטה פער
תקציבי הרי ככל גוף וארגון במדינת ישראל עליה להנהיג קיצוצים. אנו מוכנים
לשבת ולעזור לכם בקיצוצים. הדוגמא הכי פשוטה לכך שהאוניברסיטה לא הולכת
לכיוון של קיצוצים היא הדוגמא של אי הפעלת שעובי מים וחשמל. אם היו מפעילים
שעונים אלה במעונות היה נחסך כסף.

א. פז:

מחיר החשמל כלול בשכר הדירה. לצורך הזה
צריך לרכוש 5,000 שעונים.

א. ברזילי:

אפשר לערוך קיצוצים גם בכוח האדם המטפל
במעונות ואנו רוצים לעזור בענין זה.

בנושא הסיוע נתנה לנו האוניברסיטה תשובה
שאיננה מקובלת עלינו. אומרים לנו: חלשים יקבלו סיוע. מי הם החלשים? -
רוב הסטודנטים הם חיילים משוחררים. סטודנטים הלומדים שנה ראשונה הם אנשים
שהשתחררו מצה"ל רק לפני שנה וסטודנטים הלומדים שנה שניה הם אנשים שהשתחררו
מצה"ל רק לפני שנתיים ואין להם כסף לשלם עבור מגורים בדירות מחוץ לאוניברסיטה.
אומרים: נפגע דווקא בסטודנטים האלה. מציעים שיילכו החלשים לאוניברסיטה
ויבקשו סיוע ואנו לא רוצים בכך כי זה דבר שמשמעו עידוד מדיניות סעד. האם
אתם רוצים שהסטודנטים יבואו ויספרו סיפורים ויביאו תלושים. צריך להקל עמם
מבלי לדרוש שהם יוכיחו שהם מסכנים. גם בענין הזה פנינו רבות ולא בענינו.

מ"מ היו"ר י. מצא:

חשבתי לקרוא בפניכם את מכתבו של שר
הבינוי והשיכון המופנה אל נשיא אוניברסיטת

ירושלים, אך הוא מונח בפניכם.

ח. רמון:

אני מתפלא על הדיון הזה. אם היינו צריכים
לטפל בבקשה של כל עסק הרוצה להעלות מחירים
בתקופת ההקפאה היינו צריכים להיות לשבת התלונות של משרד התעשייה והמסחר. חבל
שהנושא הגיע לדיון כאן. אם האוניברסיטה לא פועלת לפי החוק - יש לפנות למשרד
השיכון או למשרד האוצר, ואם היא פועלת על פי החוק - זה סיפור אחר. אני מסתכל
עליכם כעל משכיר ושוכר.

מ"מ היו"ר י. מצא:

יש איום של האוניברסיטה שלא לפתוח את שנת
הלימודים.

ח. רמון:

אני מניח שאין איומים ואם היו המצב הוא אחר
דבר. אם מפעל מוברפוליסטי לא מספק סחורה או
מאיים שלא לספק סחורה בתקופת ההקפאה בגלל שלא מאשרים לו העלאת מחיר - הרי
האיום הזה מבוגד לחוק.

א. דמניץ:

הם יפתחו את המעונות אך לא את האוניברסיטה.

ח. רמון:

זה אבסורד. אם נבנית המשפט ימצאו קשר ישיר
בין פתיחת האוניברסיטה לבין נושא העלאת
מחיר שכר הדירה הרי על זה בלבד יעמידו אותם לדין. האוניברסיטה היא לא חנות
מכולת, ודווקא מאנשי האוניברסיטה צריך לבקש להקפיד על קיום החוק הרבה יותר
מאשר כל גוף אחר. אתם לא גוף מסחרי. יש לכם בעיות ואנו יודעים על הגרעונות
שלכם אבל המאבק שלכם לא יכול להיות עם הסטודנטים.

איזן לבו מאבק עם הסטודנטים. מי ייתן לבו
את הכסף לכסות את הגרעונות - -

א. פזי:

אינך יכול לומר דבר כזה. אתה יכול לדרוש
כסף שמגיע לך לפי החוק אבל אינך יכול

ח. רמון:

לדרוש כסף שלא מגיע לך לפי החוק. כשם שתפשת את הסטודנטים באותה מידה יכולת
לתפוש אותי ברחוב.

החוק לא מחייב אותי להשכיר דירות לסטודנטים.
אני מוסד להשכלה גבוהה.

א. פזי:

אני לא רוצה להתווכח אתך על החוק. אם תלך
לקבל ייעוץ משפטי יתברר לך שאתה לא יכול
לעשות זאת. אתם לא יכולים שלא להמשיך ולספק שירות שסיפקתם לפני חודש.

ח. רמון:

האם אתם מוכנים להחזיר את הקרקע עליה בנויים
המעונות למינהל מקרקעי ישראל? האם אתה רוצה

מ"מ היו"ר י. מצא:

ללמט לכיורן כזה?

ח. רמון:

אתם יודעים שאיבכם עומדים על קרקע מוצקה.
בסך הכל מדובר בחוק שתקפו פג בחודש דצמבר.
אתם תשכירו את הדירות למשך חודשיים עד תום תקופת ההקפאה ובסוף תקופת ההקפאה
תיכנסו למשא ומתן עם הסתדרות הסטודנטים על כל מיני רעיונות. זהו סכסוך
יוניוניסטי ואם היינו מתעסקים פה בסכסוכים מן הסוג הזה הם היו גוזלים את כל
זמננו. לכן אני מבקש שתתאפקו חודשיים אם אפשר, תחזירו את המצב לקדמותו ואל
תזקטו בשום מצב שאיננו חוקי. זה דבר שאיננו באה בעסקים מסחריים, זה לא באה למוסד
כמוסד שלכם וזה לא באה בין בני אדם.

ד. תיכון:

בעיית דמי השכירות במשק הישראלי התקופה שהיא
קיימת ארכה כאורך הגלות. תאר לך שקיים חוק
להגנת הדייר ויש אנשים שעדיין שוכרים דירות במחיר של חצי סנט למטר מרובע, אבל
מה לעשות שהחוק הוא חוק וכולנו נתבעים למלא את האמור בחוק.

כשהוחל בתכנית הכלכלית החדשה היו כמה
מגבלות שעוגנו בחקיקה ראשית ואחד הנושאים היה דמי השכירות. אני יודע שחבר
הכנסת וייבשטיין טען בשעתו שלא יעלה על הדעת שהממשלה תקפיד את שער הדולר
במה שקשור לדירות. הוא אמר שלא יעלה על הדעת שיש שער של 1.2 שקל ושער של
1.477 שקל. אבל שיהיה ברור: איש מאתנו לא מאושר מהחקיקה הזאת, אך כל עוד
החקיקה הזאת שרירה וקיימת - יש לבצעה.

זה זכרון שתוקף החוק פג ב-31.12.86 ואני
לא מבין על מה הרעש, שכן בעצם שנת הלימודים מתחילה ב-1 בנובמבר ואתם נתבעים
לאיפוק למשך חודשיים ימים. אני לא רוצה להסיף לכם מוסר, אך בדמה לי שאם נאשר
לכם להיות יוצאים מהכלל זה כאילו שנאנו ואמרנו שהממשלה בתחום הזה בשענה על
חוק שהוא לא חוק. כוונת המחוקק היתה אחת: להקיפא את שער החליפין באותו יום
לגבי סוג מסויים של מצרכים. הנושא הזה גרם עוול לכל אורך הדרך. יש הטוענים
שפני התעשייה הישראלית היו אחרים. אני לא סבור כך. יש לכם גרעון. הגרעון נובע
ממספר סיבות וזו אחת מהסיבות וזו כבראה גם הסיבה היחידה בה תוכלו לתרץ את
הגרעון בחקיקה ראשית. אתם מוסד מכובד שנתמך על-ידי הממשלה ואתם מצוויים לשמור
על החוק בדיוק כמו כל אזרח במדינת ישראל. קראתי את הפרשנות של למברוזו ואת
העצות שהוא גחן לכם וגם הוא אמר לכם במפורש שאין מה לעשות.

לכן פנינו וביקשנו את האישור.

א. פזי:

ד. תיכונן:

אבל בקשתכם לא אושרה. מה לעשות? - לא קיבלתם את האישור. מה לעשות ששר הניבוי הוא האיש שצריך לשחרר אתכם מן ההקפאה, אך הוא לא רצה לעשות כן ושיקוליו שמורים עמו. הוא גם מצמק זאת בנימוקים בוספיים.

לכן אני מציע לכם לחזור בכם. אני מציע לכם לפתוח את שנת הלימודים ביום א'. תתאפקו חודשיים ימים ואל תיכנסו למאבק כשמלכתחילה ידכם על התחבונה.

י. ז. א. אמיר:

אני אומר לכם את האמת, אני לא מבין את הבהלת האוניברסיטה ובעיקר את הבהלת אוניברסיטת ירושלים המודיעה מראש שהיא לא תפתח את שנת הלימודים בגלל אי-הסכמת שר הניבוי והשיכון לאשר את בקשת העלאת שכר הדירה במעונות. מה היה קורה אילו פועלים במפעל היו מתעלמים מהוראות ההסתדרות? - היו אומרים עליהם שהם פורקי עול. מה אתם עושים פה? האם אתם עושים את מה שעשו האחיות אשר נטשו את משמרתן בבתי החולים? במקרה של האחיות הסובלים הם החולים. אתם הודעתם שאם לא יועלה שכר הדירה שנת הלימודים לא תיפתח. מי ייעבש מכך? - כל ציבור הסטודנטים. מדוע? אתם אנשים משכילים, מכובדים והנה אתם עושים שגיאה בסיסית.

אני מאד מצטער על כך שהיה איום כזה שלא לפתוח את שנת הלימודים באוניברסיטאות. פתיחת שנת לימודים היא דבר חגיגי. בסך הכל יש במדינה הזאת אולי 55-60 אלף סטודנטים. עליכם להסיר את האיום הזה ובואו לכאן להביע דעה לא תחת איום. בכלל אני גורס שאין לנהל משא ומתן עם כל גוף, כולל פועלים שלא תמיד מבינים את החוק, אם הם עושים דבר תחת איום, כי במצב של איום אין שוויוניות בין שני הצדדים.

בהזדמנות זו אני רוצה שנקבל פירוט ונדע מי נהנה מהמעונות האלה, ערי פיתוח, ערבים, דרוזים, חיילים משוחררים. אני מבקש שנקבל את הפירוט כדי שנדע מה קורה שם ואני לא חושב שהחברים יודעים מה קורה שם. גם ילדים של משפחות מערי פיתוח שיש להם ממון לא גרים במעונות אלא משכירים דירות. בעיית המעונות היא בעיה אקוטית ביותר כי בלי מעון אין לימוד. הייתי ראש עיר פיתוח במשך שנים רבות ואני יודע את הבעיה הגדולה של סטודנטים למצוא מעון, בעיקר בשנת המכינה. אתם צריכים לרדת מהנושא הזה בצורה מכובדת.

קראתי את מכתבו של השר דוד לוי ושמחתי, גם אם מדובר בשר דוד לוי, כי לפחות יש לו הרגישות הזאת לערי הפיתוח. אני רוצה להעלות שאלה ציבורית אחת שיש ויכוח בנושא שכר הפרופסורים. אני חושב שזכותכם לדרוש העלאת שכר, אך לא לאיים שלא לפתוח את שנת הלימודים. אנשים לא יכולים לקבל דבר כזה. אתם צריכים להיות מכוונים למוסריות גבוהה, לכיבוד חוק ולקיום מינהל תקין.

אני רוצה להציג עתה טענה שיש לי הרבה זמן. אני מאשים אתכם שהתעלמתם ביודעין מביצוע מסקנות קצב. במסקנות יש סעיף הקובע שתושב עיר פיתוח יקבל במקור הנחה של שלישי ואתם גובים את כל המחיר מראש, אחר כך מפנים את הסטודנט לקבל את ההלוואה ועד שהוא מקבל את כספי ההלוואה ערכתם יורד. עשרות אם לא מאות סטודנטים פונים אלי בהקשר הזה.

אני חושב שצריך להכפיל את מספר הסטודנטים במדינת ישראל. לאש"ף שאין לו מדינה יש יותר סטודנטים מאשר לנו וצריך לחשוב מה עושים בהקשר הזה. מדוע להרתיע סטודנטים לבוא ללמוד?

בדו"ח קצב יש סעיף הקובע שסטודנטים ממשפחות ברוכות ילדים בכל רחבי הארץ צריכים לקבל הנחה של 50% בשכר הלימוד. אתם בותנים

להם להתרוצץ בין המשרדים ועד שהם מקבלים את ההלוואה הזאת היא לא שווה מחצית מערכה. האמינו לי שאני אומר את הדבר הזה בכאב כי לא הייתי רוצה לומר לכם דברים קשים כאלה. אתם ראויים ליחס מכובד ואתם עושים עבודה טובה.

לכן עליכם לצרף את הגרעון הנגזר לכם מסעיף המעונות לגרעון הקיים ממילא ואחר-כך תבואו אלינו ותבקשו לראות מהיכן לכסות את הגרעון. בואו לא בכביד על הסטודנטים ובאפשר להם להתמודד עם בעיות אחרות העומדות בפניכם.

תודה רבה. נשמע עתה את חבר הכנסת מצא.

היו"ר א. שפירא:

י. מצא:
לא אאריך כי אני יודע שהרשימה היא ארוכה. אין ספק שההשכלה הגבוהה מצוייה במשבר הן מבחינה תקציבית והן מבחינת האספקט התכני שלה ואני לא חושב שבהזדמנות חגיגית זו עלינו לבתח את כל נושא ההשכלה הגבוהה. אני רוצה להתייחס רק לנושא אחד המצוי על סדר היום. נאמר כגון בהערת ביניים מצידכם שמכתבו של שר הבינוי הוא רק מאתמול. עמדת משרד הבינוי והשיכון וההתנגדות שלו להעלאה כבר הובאה בפניכם, גם בכתב, לאחר ששמעתם את המלצת שר האוצר לפני חודש וכמה ימים.

סלח לי מאד, לא.

א. פזי:

י. מצא:
אני סולח לך כי אתה לא מודע לנושא. אני חייתי את הנושא הזה. אני לא נתפש למילתך, אני מכיר את הנושא ואת המטרייה. שר הבינוי והשיכון השיב לכם לפני חדשים שהוא מסרב להעלות את המחירים. לאור זאת אני רואה בחומרה הרבה יותר גדולה את האיום שלכם שלא לפתוח את שנת הלימודים. אני יודע שאתם במשבר וכשנגיע פה לדיון בתקציב האוניברסיטאות אין לי ספק שצריך להוסיף לכם את מירב הסיוע בנושא הזה. יש לכם פה את מירב התמיכה מצד החברים בשאלה איך לעזור לכם לצאת מהמשבר. יש פה כמעט תמימות דעים בנושא זה. אני בין אלה התומכים באופן בלהב בהוצאת האוניברסיטאות מהמשבר הקשה אליו הן בקלעו. אבל בין זה לבין האיום שלא לפתוח את שנת הלימודים, מה עוד שיש פניה של ועדת הכספים בנושא זה, המוחק רב.

אתם חייבים לתת מעונות. קיבלתם מהמיצהל קרקע לצורך מעונות. מעונות הם חלק מהאוניברסיטה, חלק מהקמפוס, חלק מהלימודים.

אשר לנושא ההקפאה - רבים שילמו את המחיר.

בקודה אחרונה - אל תעשו דברים על חשבון הסטודנטים. כשם שאני תומך במתן סיוע לאוניברסיטאות כדי לצאת מהמשבר התקציבי, הרי אני מודיע שבעוד חודשיים אאבק בגד הסרת ההקפאה בנושא שכר הדירה למעונות. אם תצטרכו תקציב תחפשו אותו במקור אחר.

עם כל הסיוע שניתן לסטודנטים, האוניברסיטאות הולכות והופכות להיות אוניברסיטאות לבני עשירים ואין זו סיסמה ריקה. אנשים באנקים בתשלום שכר הלימוד הגבוה והשכרת דירה בירושלים היא דבר מאד יקר. אם תעלו את המחיר זה כאילו שאמרתם לאותו חייל משוחרר: אין לך דיור, ואז הוא לא יוכל ללמוד. מי לא זקוק לדיור הזה? - בני ירושלים שחיים עם ההורים. לא ייתכן לומר לאותה סטודנטית שתבוא ביום ראשון ללמוד עם המזוודות: סגור. אתם צריכים להסיר את אותו איום שלא לפתוח את שנת הלימודים. אם החוק הזה ישתנה ותהיה הפשרה בעוד חודשיים - היא תחול גם עליכם. יש לכם כבר גרעון של X מליונים, תחירו גם עם הגרעון הנוסף הזה עד שיימצא הפתרון.

אבי מברך על הקריאה המכובדת של הסטודנטים אשר באו ואמרו שהם מוכנים לשתף פעולה ולבדוק כיצד ניתן לצמצם את ההוצאות בנושאים כמו בקיוון, חשמל וכיוצא בזה. אם כן יש קריאה של ארגון הסטודנטים לשיתוף פעולה ואני לא חושב שאתם יכולים להשתמש באיום הזה לא כלפי ממשלת ישראל ולא כלפי ועדת הכספים. אתם צריכים לצאת מפה בהכרזה ששנת הלימודים תיפתח במועדה.

היו"ר א. שפירא: רבותי, מרבית החברים חוזרים על הנאמר ומפאת הזמן אני מבקש לצמצם.

פ. גרופר: הדיון כאן הוא לא על התקציב וכבר ביתנו פה הבטחה לעזרה. אני מבטיח לכם שעוד נצטרך לקצץ בתקציב הבא. העובדות הן פשוטות, המשק טובל והרבה דברים טובלים בגלל ההקפאה. אנשים מגיעים לפשיטות רגל ובעלי בתים המשכירים דירות מוכיחים שכל הוצם אבד להם. עם כל הכבוד לאוניברסיטה, ויש לה בעיה, לא קיבלתם היתר להעלות את המחיר ואינכם רשאים לדרוש יותר. זכותכם לבקש את ההיתר וכאשר תקבלו את ההיתר אתם יכולים להעלות את המחירים. אם לא תקבלו - לא תוכלו להעלות את המחירים ודינכם כדין כל אחד במשק. גם חלקים אחרים במשק לא קיבלו את ההיתר ואינכם יוצאים מן הכלל. היות ולא ניתן היתר להעלאת המחירים ויש הקפאה - האוניברסיטה לא יכולה להעלות את שכר הדירה אף לא באגורה אחת.

ד. תיכון: אם הם חושבים שהם כן יכולים - שיתמודדו בבית המשפט.

פ. גרופר: אותי מעביין דבר אחד: זו לא יכולה להיות סיבה לאי פתיחת מעוונות הסטודנטים. אם הממשלה רוצה היא תסיר את ההקפאה, אם לא - לא. לכן אתם צריכים להתאזר בסבלנות. אני יודע שאתם מצויים בגרעון. גם בצה"ל המצב קשה מבחינה תקציבית ובלי בטחון אין השכלה. עליכם לנהוג לפי החוק ואל תגידו: לא נפתח את שבת הלימודים בגלל שכר הדירה למעוונות.

י. כהן: יכולתי לדבר כמו יתר החברים בצורה פשטנית, אך אינני יכול להתעלם משלוש עובדות: ראשית, אם החוזה היה לפני יולי המחיר בקבע לפי שער של 1.2 שקל ואם לאחר מכן השער הוא כ-1.5 שקל. ישנה בעיה שאסור להתעלם ממנה והיא בעיית עלות השירותים. כל מי שמשכיר דירה אחרי חודש יולי קיבל יותר כסף. יש הרבה שירותים שהוקפאו ושוחררו מההקפאה כמו שירותי השמירה.

ד. תיכון: אבל זה במסגרת החוק.

י. כהן: תוקף החוק מסתיים ב-31 בדצמבר. אני בעד קיום מגע עם הסטודנטים כדי לראות אם אפשר לקצץ בעלויות ואם הסטודנטים רוצים להירתם לכך - אני חושב שהאוניברסיטה עושה משגה בזה שהיא לא משתפת אתם פעולה ולא מראה להם את הספרים. תמיד טוב לשתף עוד אנשים. לכן אני ממליץ להכניס את הסטודנטים לענין. נאמר כאן שהמחיר שנגבה מהסטודנטים צריך לכסות גם את עלויות השירותים ואני מציע שב-31 בדצמבר נמצא את הדרך לעדכן את המחיר בצורה ריאלית לאחר כל הבדיקות לחסכוניות שייעשו.

ע. סולודר: אני לא רוצה להוסיף הרבה על מה שנאמר. בשנה האחרונה יש לי הרגשה שהסטודנטים הופכים לא פעם להיות בני ערובה ואין זו הפעם הראשונה שאבו יושבים כאן, עלה גם נושא שכר הלימוד. אני מתרשמת מהסטודנטים. לא רוצים להיות בני ערובה אלא הם רוצים להיות מעורבים בנושא. נדמה לי שהרבה דברים אפשר היה לפתור לו היו נותנים לסטודנטים להיות מעורבים ואולי בצורה כזאת ניתן היה לפתור דברים.

דבר שני: אנו עדים למצוקה הקשה של האוניברסיטאות ולא רק של אוניברסיטת ירושלים. אנו שומעים את התכניות התקציביות אך לא תמיד אנו שותפים להצעות היעול ויש כמה סעיפים שבדמה לי שבתקופה קשה מאד זו של מצוקה אמיתית ניתן היה לצמצם בהם יותר, ובדסה לי שבהם לא נגעו. אני לא רוצה להיכנס עתה לפירוט. ישנו הנושא של ההשתלמויות ונושא השבת עם התנאים הנלווים ואיבני יודעת באיזו מידה הנושא הזה בבדק מבחיבת צמצום בתקופה כזאת.

אני מעריכה שככל שנה גם השנה יהיה לנו כאן דיון עם ות"ת על התקציב הכללי ואז אפשר יהיה אולי להיכנס ליתר הרחבה בנושאים האלה.

בסך הכל האוניברסיטה לא תתקיים בלי סטודנטים והאחד תלוי בשני. לכן מוכרחים למצוא את שניל הזהב ולנצל את הנכונות הקיימת. אני חושבת שמותר להעלות את שכר הלימוד כי בסך הכל המדינה מסבסדת את שכר הלימוד, אבל זה גם מחייב שיתנו לסטודנטים את התנאים המתאימים כמו למשל קביעת שכר זאות עבור עבודה. אם לשנות - אזי יש לשנות בכל התחומים. אני מציעה שבפסיק לראות בסטודנטים כבני ערובה ובצורה כזאת האחריות תוטל גם עליהם על-מנת למצוא פתרון לכמה דברים על הצד הטוב ביותר.

ב. שליטא:
 ידוע לכולם שמצב ההשכלה הגבוהה הוא בכי רע וידוע לנו שהאוניברסיטאות עשו מצידן תכניות יעול רציניות, חתכו בשומן והם טוענים אף שחתכו בבשר החי וכל הדברים האלה הם בכובנים. גם כוונות האוניברסיטה היום להעלות את ההכנסות שלהן מכל מיני מקורות הן הכרח לא יגובה ואני מבין זאת. מצנן של האוניברסיטאות הוא בהחלט קשה ורציני ואני לא תומך בהן היום לא מפני שאני אוטומטית חושב שצריך לתת הגבה טוטאלית לסטודנטים בכל פעם שהם מקימים קול זעקה. יש סטודנטים שיכולים לשלם ואם היתה פה בעיה פשוטה של חשבונאות, אם צריך או לא צריך להעלות, הייתי מחפש איזו פשרה בכיוון של העלאה מסויימת, אבל אני מתייחס לזה במישור אחר. בא שר שהוא גם סגן ראש הממשלה - ושר לא מדבר רק בשם עצמו אלא גם בשם הממשלה - ויש מדיניות של הקפאה ואי העלאה ולכן אתם מצוים להיות במצב עוד יותר קשה ולכבד את הדברים. הרי לא ייתכן שהנהלות האוניברסיטאות יעלו על הדעת שהם ישביתו את המעוצות כשנא שר ואומר: אינכם יכולים להעלות את המחיר, כך דורש המשק, כך דורשת הממשלה, זו המדיניות וצריך לכבד אותה, ואין פה שאלה של צדק או אי-צדק. מבחיבת הצדק הישר אתם צודקים, כולם צריכים להשתתף בנטל. אבל יש היום מפעלים סגורים או מצויים על סף השבירה ולא נותנים להם אישור להעלות מחירים.

מה שמפריע לי זה השימוש שעושים במעוצות הסטודנטים ואני חושב שפה צריכים למצוא קריטריונים יותר בדוקים. מפריע לי מאד שהנושא של יוצאי צבא אין לו שום משקל ושום ניקוד בקבלת מקום במעוצות הסטודנטים.

ג. שפט:
 אני מצטרף לדעת קודמי. יש לי שתי הערות. ראשית, נאמר כאן שנאסר על האוניברסיטה על-ידי ות"ת וחבר הנאמנים לעבור על התקציב. האם זה חל גם על תקציבים אחרים ולא רק על התקציב של הסטודנטים?

הערה שניה: הגשתי כמה הצעות לסדר היום בכנסת בענין יוצאי צבא והצורך לתת ניקוד או זכאויות או איזו שהיא פריבילגיה ליוצאי צבא והאוניברסיטאות, על-ידי ות"ת, הררי ואחרים, הסתתרו מאחורי הענין של החופש האקדמאי. החופש האקדמאי כבודו במקומו מונח, אבל יוצאי צבא גם הם חייבים לקבל את העדיפות שמגיעה להם. אנו עוד נגיע לפרשה הזאת בדיון הבא.

א. וייבשטיין:

אני סבור שהאוניברסיטה חייבת לקיים את הוראות שר הבינוי והשיכון ולא להעלות את שכר הדירה למעונות, אבל ועדת הכספים חייבת לדעת שהגרעון של האוניברסיטה יגדל ולכן על האוצר ועל הממשלה לתת תשובה כיצד לכסות את הגרעון הזה או באמצעות חיוב האוניברסיטה ליעול והורדה בוספת של ההוצאות או באמצעות הגדלת ההכנסות. סתם לבוא לאוניברסיטה ולהגיד: אל תגדילו את ההכנסות, אל תעלו את שכר הדירה, ולהשלים במקביל עם הגדלת הגרעון - הרי בכך אנו דוחים את פתרון הבעיה.

לכן אני מצטרף להצעת ההחלטה שיש לקיים את הוראות שר הבינוי והשיכון ובמקביל אני מציא לקרוא לממשלה לדון בבעיה.

י. מצא:

אם כך בוא ניתן החלטה גם לגבי האחרים, לסבסד גם את יתר המפעלים במדינה.

א. וייבשטיין:

הגדלת הגרעון משמעה הטלת עוד מסים על הציבור והגדלת האינפלציה. לפי יוזמתך, חבר-הכנסת מצא, אנו דנים בבעיה והיוזמה היא ברוכה ואם נגיד כולנו לאוניברסיטה לא להגדיל את שכר הדירה ולקיים את הוראות שר הבינוי והשיכון - הרי אנו גם צריכים לקרוא לממשלה לפתור את הבעיה, כי יש כאן הגדלה של הגרעון. אני קורא לממשלה לשקול האם יש מקום, כשמדובר במגזר שגהנה בצורה מאסיבית מתקציב המדינה, לכך ששכר הדירה שם ייחשב כשכר דירה עסקי וישוחרר מפיקוח. אם שכר הדירה ישוחרר מפיקוח יהיה משחק כוחות בין הסטודנטים שיגידו לא להעלות את שכר הדירה לבין האוניברסיטה ואז יגיעו לפשרה לפיה בעלי ההכנסות ישלמו יותר שכר דירה ולגבי אחרים יהיה סבסוד. אנו באים לכאן כפוליטיקאים ובצדק כולנו שופעי הצעות, אבל הקריאה צריכה להיות באותה מידה גם קריאה לממשלה לפתור את הבעיה.

אמרתי שהיוזמה של חבר-הכנסת מצא לקיים את הדיון היתה חשובה, אבל אני הייתי מעדיף שוועדת הכספים תקבל החלטות רק לאחר שהיא שומעת את הצדדים. שמעתי שבפעם הקודמת הוועדה קיבלה החלטה מבלי לשמוע את הצדדים. להבא אני מציע לשמוע קודם את הצדדים ואחר-כך לקבל החלטות.

א. אנוחצירא:

בעצם הייתי תומך בכך שהאוניברסיטאות יעלו את שכר הלימוד וירימו בצורה משמעותית את כל הסכומים, כמה שהם רוצים, מפני שאני לא חושב שאני צריך להגן על הסטודנט האכסקלוסיבי.

ד. תיכון:

אלטיסטי.

א. אנוחצירא:

אם זהו מוסד אלטיסטי הייתי מרשה לו להעלות את הסכומים לאלה שהצליחו להגיע אליו כי 85% מהם הם בעלי אמצעים. אבל היום יש צו והייתי מציע לכם לשמור על הצו הזה.

ד. דנינו:

אני חושב שהאוניברסיטה בירושלים היא האוניברסיטה בהא-הידיעה והציבור מצפה מהאוניברסיטה שתפעל לשמירת החוק. זו אוניברסיטה שמוציאה מקרנה עורכי דין, מהם יוצאים שופטים, וזו אוניברסיטה ממנה יוצאים כל מיני אנשים שהמדינה זקוקה להם. והנה האוניברסיטה הזאת באה ומפרה את החוק ולכאורה אומרת שהחוק במדינת ישראל לא חל עליה. בשאלת השאלה האם אפשר להתייחס לאוניברסיטה הזאת כאל אוניברסיטה ממנה מצפים להרבה.

דבר שני: חשבתי שיבואו לכאן ויאמרו כמה אחוזים מהסטודנטים הללו הם מעדות המזרח, כמה ערבים, כמה יוצאי צבא וכמה מהעיליתא, ובכך אולי היו משכנעים את ועדת הכספים. אבל אומרים לנו: לא פותחים את המעונות. חתמתם חוזה עם הסטודנטים ואינכם יכולים לעשות דבר. לכן יש רק דרך אחת: לחכות עד ה-1 בינואר, ולא כפי ששמענו שמבטיחים שב-1 בינואר ידונו ויאפשרו תקציבים. מאיפה יבוא תקציב?

ברגע שחתמתם על חוזה אינכם יכולים לומר

שלא תפתחו את שבת הלימודים. עליכם לשתף פעולה עם הסטודנטים ובתום תקופת ההקפאה תבואו לכאן ונדון.

י. ארצי:

לצפרי, לא הייתי כאן בראשית הדיון ואני רוצה לדבר רק על נושא אחד - שיטת הלחימה.

היום מסתיימת שיטת הלחימה של האחיות ולא הייתי רוצה שבחזור לשיטה זו בודלת האחורית ביום פתיחת שבת הלימודים באוניברסיטה. אני רוצה שבחזור לשיטה הקודמת של המשא ומתן והתפלאתי היום כאשר קראתי בעתונים את ההודעה בה נאמר: לא פותחים את שבת הלימודים, כאשר במקביל לה ישבה ההודעה של הסטודנטים להתקהל.

אני מבקש מהחוגים האקדמאים, שאבו בעזרים בהם

רבות, בקשה אחת: למרות שאתם מצויים במצוקה אמיתית, ואני יודע שההשכלה הגבוהה מצוייה במצוקה אמיתית והיא לא יכולה להגדיל את הגרעונות שלה על הגיבנת הקיימת, אל תשתמשו בסנקציה הזאת. אנו לא יכולים להגיד לצד זה או לצד אחר מה לעשות, אך צריך לפתוח את שבת הלימודים כסדרה, להמשיך במשא ומתן ואם יש צורך במעורבות של ועדת הכספים שתהיה מעורבות כזאת.

מ. שטרית:

ישנה הבעיה הראשונה הבעיה של תשלום שכר

הדירה במעונות הסטודנטים. גם המחיר המוצע, בתוספת המדד, איננו סכום שאי-אפשר לעמוד בו. סכום של 77 שקלים לחודש זה לא סכום שסטודנט לא יכול לעמוד בו וזאת כאשר עושים השוואה למחירי הדירות בעיר. מאידך, יש סטודנטים שלא יכולים לעמוד גם במחיר הזה כי בשבילם תשלום שכר הלימוד כשלעצמו מהווה בעיה. ראיתי את מכתבו של שר הבינוי המתנגד להעלאת המחיר, אך מאידך אי-אפשר להגיד: תסבסדו מליון דולר. האוניברסיטאות מצויות במשבר קשה ביותר וחרף ביותר, כשאני לא יודע אם יהיה פתרון סופי או לא. המחקר הבסיסי באוניברסיטאות מצוי במשבר. אני ודאי אתמוך בניצוח צו ההקפאה ובהוזלת המחירים אפילו מתחת ל-50 שקל, אדרבא, רק במצא את התשובה הכספית. אי-אפשר לומר: אתם תספגו זאת מבלי שיש מקור אחר.

מה שצריך לעשות זה להציע לאוניברסיטה לשמור

כרגע על צו ההקפאה ולקיים דיון נפרד עם האוצר בענין הפער הכספי. אני מציע לקיים את צו ההקפאה ואנו ניזום דיון עם האוצר והאוניברסיטה כדי למצוא מקור כספי לפער שנוצר.

ד. תיכון:

יש לי שאלה משפטית. כאשר הוקפאו דמי השכירות היה ויכוח גדול בשאלה מתי הם הוקפאו.

נדמה לי שאנו מבחינים בין חוזים ישנים לפי שער של 1.2 שקל הדולר לבין מי שחתם לאחר מכן חוזה בשער של 1.47 שקל. מה המצב?

פ. זוסמן:

כיוון שאפשר היה לקבל את הרושם שהאוניברסיטה היא על תקן של מפרת חוק, אני רוצה להצהיר

חד-משמעית שאנו מכבדים את החוקים של מדינת ישראל לא רק בגלל שאנו אוניברסיטה ואין לנו שום כוונה הכי קטנה להפר חוק של מדינת ישראל. חלילה לנו מעשות זאת. אם אנו מפרשים את החוק אחרת - יש בארץ ערכאות משפטיות.

דבר שני: אנו מקבלים את תשובת שר הבינוי והשיכון. אנו מכבדים את החלטת השר ואנו לא מתווכחים בכלל עם הנימוקים.

דבר שלישי: הסטודנטים הם פרטנרים שלנו ויש לנו אליהם כל היחס של ההתחשבות שיכול להיות.

לאוניברסיטה העברית כמוסד לא יהיה קיום ארוך טווח אם לא יהיו מעובות מסודרים וכשליש מהסטודנטים אצלנו גרים במעובות. ברור לנו שאי-אפשר להמשיך ולהתקיים במתכונת של היום אלא אם יהיו מעובות רבים לסטודנטים. אנו רוצים שהסטודנטים יגורו במעובות בתנאים מתקבלים על חדעת וישלמו את מה שצריך או את מה שממשלת ישראל תקבע. אין לנו שום טענה אל שר הבינוי והשיכון בעניין הזה ואנו מקבלים את דבריו.

יחד עם זאת, יש לנו גרעון של למעלה מ-50 מליון דולר שנוצר בשלושת השנים האחרונות והגרעון השוטף הצפוי הוא 25 מליון דולר לשנה, כך שבעוד שנתיים-שלוש נעבור את ה-100 מליון דולר. לכן המשימה המוטלת עלינו היא משימה ענקית.

יש מה לייעל באוניברסיטה. נצטרך להביא לפטוריהם של מאות אנשים. הגרעון שייווצר מנושא שכר הדירה הוא כמליון דולר וזה אומר פיטורין של 150 איש ואנו בעשה זאת. נבוא אליכם בצעקות שאנו חורשים על גבם של העובדים, אבל יש לנו משימה. חבר הנאמנים של האוניברסיטה העברית יש לו אחריות חוקית על בריאותה הכספית של האוניברסיטה ואם אני הייתי חבר בו הייתי מתפטר.

ד. תיכון: היתה לכם גם הנהלה שאחראית למה שקרה.

פ. זוסמן: לא אכחד שום דבר.

חבר הנאמנים הטיל עלינו את המשימה להבריא את האוניברסיטה וקיבלנו עלינו את המשימה הזאת. בעוד שבוע תהיה פגישה של חבר הנאמנים והוועד הפועל ואנו הולכים לומר שאנו בכשלים במשימה. יכול להיות שחבר הנאמנים יחליט שהוא מתפטר וימסור את המפתח לממשלה. אני באמת מבקש שזה לא יישמע כאיום אך זוהי המציאות.

יכולנו לפתוח את האוניברסיטה במועד, ואחר-כך היינו עושים את מה שעושים, אז מה? היינו סוגרים את האוניברסיטה מחדש?

י. מצא: כן...

ב. שליטא: האם בעיית שכר הדירה במעובות היא זו שתפתור לכם את הגרעונות?

י. מצא: הייתם נראים ציבורית הרבה יותר חזקים לו הייתם אומרים: אנו לא מסוגלים לחיות עם גרעון כזה שיצטבר ל-100 מליון דולר, במקום לנוא על גב הסטודנטים ולהחליט שסוגרים את המעובות ולא פותחים את שנת הלימודים.

פ. זוסמן: אנו לא סוגרים בגלל העניין של המעובות אלא בגלל הגרעון השוטף של 25 מליון דולר.

ד. תיכון:

האם אתם רוצים כונס נכסים?

פ. זוסמן:

אנו במצב שצריך כונס נכסים.

ח. רמון:

ואם נאשר לכם את מליון הדולרים?

פ. זוסמן:

נצטרך לפעול הלאה בייעול וכו'.

ח. רמון:

אני לא מבין את ההבדל הגדול בין גרעון של 24 מליון דולר לגרעון של 25 מליון דולר.

היו"ר א. שפירא:

רבותי, אני מבקש בלי קריאות ביניים. פרופ' זוסמן, מה שאתה מציג עכשיו זה דבר מאד חשוב ואם אני מבין נכון אתם לא סוגרים את האוניברסיטה בגלל המעונות. אתה אומר שיש לכם גרעון שוטף שנתי של 25 מליון דולר. הגרעון של 52 מליון דולר הוא גרעון מצטבר שבנוסף לו יש גרעון שוטף של 25 מליון דולר. הבעיה היא שהגיבנת הולכת וגדלה.

א. ויינשטיין:

כשאתה אומר סגירת האוניברסיטה האם פירוש הדבר סגירת הלימודים או גם סגירת המחקר וכיוצא בזה?

פ. זוסמן:

שואלים אותי - ולא רק בפגישה הזאת - האם המליון דולר האלה יצילו אותנו ותשובתנו היא כזאת: כל פעם אנו עומדים בפני מליון דולר חדשים. הגרעון המצטבר הוא למעלה מ-50 מליון דולר והגענו לנקודה שאנו חושבים שאנו חייבים להיעצר גם על מליון דולר. אני חושב שיש למערכת ההשכלה הגבוהה פתרון שמדינת ישראל יכולה לשאת בו וקודם כל חייבות האוניברסיטאות להתייעל ולהתארגן, אבל הפתרון הכולל צריך לבוא בשיתוף פעולה עם הממשלה ואני מוכן לומר את המרכיבים לפתרון הזה.

היו"ר א. שפירא:

אני רוצה לסכם את הדיון. כל עוד לא שמעתי אותך, פרופ' זוסמן, פקפקתי כיצד לערוך את הסיכום, כי בין החברים יש קונצנזוס בשאלה של פתיחת המעונות מיד היות וממילא עד סוף חודש דצמבר ההקפאה בתוקף. אבל לאחר ששמעתי אותך אני מבין שהבעיה הגדולה של האוניברסיטאות היא הגרעון השוטף השנתי המסתכם בסך של 25 מליון דולר בשנה ומליון פה ומליון שם הם הצוברים גרעון בסך 25 מליון דולר. יש אם כן בעיה כללית, רצינית ביותר, ובתוכה ישנה הבעיה של המעונות.

אני מציע שנאמר כך: א) שוועדת הכספים קוראת לאוניברסיטה העברית לפתוח את המעונות מיד, עם פתיחת שנת הלימודים כסדרה. ב) שוועדת הכספים קוראת לאוניברסיטה ולסטודנטים לנהל משא ומתן ולהגיע לסיכום בענין דמי השכירות למעונות לקראת סיום ההקפאה בסוף השנה.

עד היום היה דבר כזה שהאוניברסיטה היתה מנהלת משא ומתן עם הסטודנטים. אנו יודעים שהאוניברסיטה בלי סטודנטים היא כבית מלון בלי תיירים. יחד עם זאת, אני בטוח שתצטרכו לבוא לאוצר ולוועדה הזאת ולחשוב איך לפתור את הבעיה. כאשר תבואו לכאן ותציגו את בעיית הגרעון הגדול שלכם אני מצידי אעלה את הנושא של הישיבות כי גם שם יש גרעון כזה וכל הזמן אומרים שאסור לדבר על כך.

פרופ' זוסמן, הסברת את הדברים יפה. אף אחד לא חושב שהאוניברסיטה רוצה להפר חוק, אבל יש מצב שסגרתם את המעונות וסטודנט לא יכול ללמוד מבלי שיהיה לו מקום לגור בו. לכן ועדת הכספים קוראת לכם לפתוח את המעונות ולהתחיל לנהל משא ומתן עם הסטודנטים. תתחילו במשא ומתן עכשיו כדי שבתום תקופת ההקפאה תדעו מה יהיה שכר הדירה.

א. ויינשטיין:

חסר אלמנט אחד בהחלטה והוא הקריאה לממשלה להיכנס לדיון בנושא.

י. מצא:

ההצעה בה אנו דנים היום היא פתיחת המעונות ופתיחת שנת הלימודים כסדרה.

א. ויינשטיין:

האם מוכנס האלמנט השלישי עליו אני מדבר?

ח. רמון:

לא.

היו"ר א. שפירא:

אני עורך הצבעה. ישנה הצעת ההחלטה שלי והצעת ההחלטה של חבר-הכנסת אריאל ויינשטיין. מי בעד הצעתי? מי בעד הצעת חבר-הכנסת ויינשטיין?

ה צ ב ע ה

בעד הצעת ההחלטה כהצעת היושב-ראש - רוב
בעד הצעת ההחלטה כהצעת חה"כ א. ויינשטיין - מיעוט
הצעת ההחלטה של היושב-ראש נתקבלה

א. ויינשטיין:

אם כן, אני מסיר את ההצעה שלי כדי שלא יתקבל הרושם שוועדת הכספים לא רוצה בפתיחת שנת הלימודים.

היו"ר א. שפירא:

אנו עוברים לנושא הבא בסדר היום:

ב. צו חלוקת מס שבח מקרקעין ומס רכישה

ח. רמון:

אדוני היושב-ראש, מי הוזמן לישיבה? אני רואה כאן את התומכים אך לא את המתנגדים. יש בג"ץ בנושא זה ואני מבקש שאלה שהגישו את הבג"ץ ישתתפו בדיון הזה.

ד. תיכון:

אם יש בג"ץ למה אנו דנים?

ח. רמון:

אני פונה ליושב-ראש ואומר - מבלי לקבוע עמדה לגופו של ענין, אם כי אני נוטה לעמדת הממשלה - שיש לקיים את הדיון בהשתתפות המתנגדים.

י. כהן:

אדוני היושב-ראש, בג"ץ לא מונע מאתנו מלדון בנושא.

ב. שליטא:

משרד הפנים שיושב פה הוא לא צד, הוא מייצג את מדינת ישראל והוא מייצג את כל הצדדים.

ח. רמון:

יש ציבור של ראשי ערים שמתנגד לנושא הזה וצריך לשמוע למה הם מתנגדים. אני מלין על מה שאתה דורש תמיד, ששיבות ועדת הפנים תתקיימה בנוכחות כל הצדדים.

היו"ר א. שפירא:

שאלתי את מר קרשנר אם משהו פנה אליו וביקש להשתתף בישיבה והוא אמר שאף אחד לא פנה אליו. עכשיו אני מציע שנשמע את מר הכט ותוך כדי הצגת הדברים מצידו נבין אם אנו בכל זאת צריכים לקיים עוד דיון ולשמוע את כל אותם הנציגים האחרים. ייתכן שהוא יציג את הנושא בצורה כל-כך ברורה שלא נצטרך לשמוע אותם. אני מבין שיש פה אנשים שמכירים את הנושא, כמו חבר-הכנסת שליטא וכמו חבר-הכנסת עלי ואנו נלמד את הנושא במהלך הדיון. אם אראה שהדיון הוא כזה שאנו חייבים לשמוע את הנציגים המתנגדים לא נסכם את הנושא היום.

ח. רמון:

אי-אפשר שלא לשמוע אותם.

י. כהן:

בדרך כלל כל חוק ותקנה שמובאים לוועדת הכספים מובאים על-ידי הממשלה או המשרד הנוגע בדבר כשכל הצדדים שרוצים להופיע רשאים להופיע.

היו"ר א. שפירא:

השאלה היא אם הם ידעו על קיום הדיון אם לאו. יכול להיות שהם לא ידעו על קיום הדיון.

ד. תיכון:

אתמול הוצב הנושא בסדר היום ואיך הם יכלו לדעת?

ח. רמון:

צלצל אלי נציג מרכז השלטון המקומי ואמר שלא הזמינו אותם.

ב. שליטא:

מרכז השלטון המקומי לא מייצג את כלל השלטון המקומי.

י. ז'. אמיר:

למה לך להתקיף אותם?

ג. שפט:

לכל עיריה יש זכות לשלוח לכאן נציג.

ח. רמון:

אזרחים מופיעים בפנינו וראשי ערים גדולות לא?

היו"ר א. שפירא:

לפני שנמשיך אני רוצה להודיע על הרכב ועדת המשנה בנושא מצוקת ישיבות ההסדר.

ג. הרכב ועדת המשנה בנושא מצוקת ישיבות ההסדר

הכנסת הטילה עלינו את הדיון בנושא ישיבות ההסדר ואני מציע שהרכב הוועדה יהיה זה: חבר הכנסת גרשון שפט היושב-ראש וחברים - חברי הכנסת עלי, אפרים שלום ודנינו.

י. ז'. אמיר:

איזו חלוקה היא זו? אני מערער על ההרכב. בדרך כלל ההרכב הוא 2 חברים מהליכוד, שניים מהמערך ואחד מהאופוזיציה. צריך לנהוג לפי הסדר הזה.

היו"ר א. שפירא:

אבל יש הסכמה שהיושב-ראש יהיה גרשון שפט.

ח. רמון:

אנו מוכנים שהיושב-ראש יהיה גרשון שפט.

היו"ר א. שפירא:

אנו ממשיכים בנושא חלוקת מט שבח ומס רכישה.

נשמע עתה את מר הכט.

א. הכט:

ראשית, הוועדה נדרשת לתת אישור להחלטת שר הפנים בדבר הקצאת חלקן של הרשויות המקומיות במס שבח מקרקעין ותוספת מס שבת, אותה הוא קיבל בתוקף סמכותו לפי סעיף 8 לחוק תקציב המדינה התשמ"ו-1986. הסעיף אומר: "שר הפנים באישור הממשלה וועדת הכספים של הכנסת רשאי לקבוע בצו הוראות שיחולו בשנת הכספים 1986 במקום הוראת סעיף 9א' לחוק מס שבח מקרקעין". סעיף 9א' לחוק מס שבח מקרקעין מעניק לרשויות המקומיות שני סכומים מכספים שנגבים בתחומיהן: א) 60% מכל הגבייה של מס שבח מקרקעין בתחומה של הרשות המקומית; 2) 33% ממס רכישה. זה החוק והוא חל גם על דירות וגם על קרקעות. הגבייה מתבצעת על-ידי משרד האוצר ושם מרוכזים כל הנתונים.

עד לפני שנתיים שר האוצר העביר את הכסף ישירות לרשויות המקומיות. כיוון שנתברר שיש פיגור בהעברה - הנובעים מהרישום בגושים וחלקות - נעשה סידור שהסכומים יעברו באמצעות משרד הפנים וההתחשבנות תהיה כעבור שנה. זה היה סידור שנקבע לשנה. חוק התקציב מאפשר לשר הפנים לחלק את הסכומים אחרת.

שר הפנים הציע - וזאת אתם מתבקשים לאשר - לחלק בהתאם לסעיף ההוא את הסכומים של מס שבח ומס רכישה בצורה שונה מבעבר, דהיינו: לרשויות המקומיות שיש עודף בתקציב ואשר אינן זכאיות לעמנק יקבלו רק 10% בהתאם לסעיף 9א' וכל השאר יעבור לרשויות המקומיות האחרות. סעיף 8 לחוק התקציב מאפשר לשר הפנים לקבוע את הדבר בצו והצו הזה טעון אישור של הממשלה וועדת הכספים. הצו מונח בפניכם. הממשלה אישרה את הצו וכעת מבוקש אישור של ועדת הכספים. מדובר בחוק התקציב ורק לשנה הזאת. כפי שאנו יכולים לחזות את המצב - זה עשוי לחזור על עצמו גם בשנים הבאות, או שיצטרכו לחשוב ביתר יסודיות מה יהיה גורל מס שבח ורכישה ותמורת ארנונת מס רכוש. מדובר בסכום של 38 מליון שקלים. זה הסכום הנקוב היום בסעיף 18 בתקציב משרד הפנים. בסך הכל בסעיף 18 נקובים שני הסכומים האלה. מהסכום של 60 מליון שקלים 18 מליון שקלים מגיעים לרשויות המקומיות שמקבלות מענק, 4 מליון שקל זה ה-10% הנותרים שיינתנו לרשויות הגדולות ונותר הסכום של 38 מליון שקל שאותו מבקש השר לחלק לפי כללי המענק.

מדוע נחוץ העניין בשנה הזאת והוא עשוי לשמש בסיס גם לעתיד? - בשנה הזאת קרה שינוי די רציני במבנה מימון הרשויות המקומיות והוא נובע מכך שההכנסות העצמיות מהוות למעלה מ-50% מסך כל התקציב הרגיל של הרשויות המקומיות, בהשוואה ל-30% לפני שלוש שנים ול-38% לפני שנה. כבר לפני שנה ל-25 רשויות מקומיות לא היה מענק ממשרד הפנים. מה היה הגורם העיקרי שהעלה את ההכנסה העצמית? - הגורם העיקרי היה הארנונה הכללית, כידוע, וענין זה היה כאן בוועדה. הרשויות המקומיות העלו את הארנונה הכללית ב-170% פלוס והפלוס מתייחס למי ששר הפנים התיר לו להעלות מעבר ל-170%.

ד. תיכון:

מה שווי הפלוס הזה?

א. הכט:

אני יכול להגיד לך שבלמנו הרבה עליות ואישרנו פלוסים במקומות בהם המס היה פחות מהממוצע.

י. ז'א. אמיר:

אני מבקש רשימה של המקומות שאישרתם להם העלאת ארנונה מעל ל-170%.

א. הכט:

בבקשה. ככלל הארנונה הכללית עלתה ב-170% פלוס. זוהי עליה ריאלית כי רוב מרכיבי התקציב עלו ב-100%.

ד. תיכון:

האם אתה מודע לכך שעירייה מסויימת, קרי: העירייה שבה אתה גר, תגבה את המס כבר בחודש דצמבר?

א. הכט:

זה בניגוד לדעתנו ויש לנו ספקות ביחס לחוקיות של העניין.

ד. תיכון:

האם אתם מתכוונים לעשות משהו בנדון?

א. הכט:

בוודאי, נבדוק את הנושא. אנו לא שבעי רצון מהנושא ואנו בודקים אותו. אנו מקיימים מגע עם גזבר העירייה.

מכל מקום, עליה של 170% זו עליה בהרבה מעל לעליית יתר מרכיבי התקציב וממילא משקלה של הארנונה הכללית בתקציב גדל והיא תגיע בשנה הבאה לגביה של כ-700 מליון שקל חדש לפחות.

מה הבעיה שלנו? - הבעיה שלנו היא שהארנונה הכללית נגבית בעיקר על-ידי הערים המבוססות, להן מצטברים מהארנונה סכומים הרבה יותר גדולים, דבר שמהווה פוטנציאל לגידול התקציב הרגיל שלהן ואת זה כמובן אי-אפשר לקחת מהן. אבל בחישוב המענק הכללי העומד לרשות הרשויות המקומיות, כפי שהוא מבוסס בתקציב משרד הפנים ומוסבר בדברי ההסבר של התקציב, המענק הכללי מחושב כהפרש בין אומדן ההכנסות לבין ההוצאות וממילא הסכום של הארנונה הכללית נלקח בחשבון כאילו הוא קיים למערכת והמענק הכללי ניתן בהתאם. המענק הכללי הוא כ-99 מליון שקל וזה נומינלית פחות מהשנה הקודמת. 25 עיריות לא זקוקות למענק הכללי, כפי שכבר אמרתי קודם.

אסביר את הדברים שוב. עורכים אומדן הוצאות, כשלוקחים בחשבון שכר 100%, סעיפי פעולה 107% וכדומה, ומגיעים לאומדן ההוצאות. לוקחים את אומדן ההכנסות מכל הגורמים האחרים כמו הכנסה מועברת, הכנסה עצמית, השתתפות משרדי הממשלה והמענק הינו סכום השארית המתקבל מהפרש בין סך ההוצאות לסך ההכנסות המתוקצבות. זה המענק הכללי העומד לרשות משרד הפנים. אם הארנונה הכללית צמחה - ממילא המענק הכללי ירד. החלוקה של המענק בין הרשויות המקומיות היא לא אותה חלוקה כי הארנונה הכללית תרמה נתח רציני לערים המבוססות ועובדה שיש לנו 25 רשויות מקומיות מבוססות שלא רק שלא מקבלות מענק אלא יש להן 150 מליון שקל עודף מעל המסגרות שלנו, עוד לפני קבלת מס שבח ורכישה. כמובן שהסכום הזה חסר לנו למענק הכללי ולכן נקטנו בשני צעדים: סכום מסויים מועבר מתמורת ארנונת רכוש ומה שחסר לנו זה לפחות אותם 38 מליון שקל שאנו מבקשים להעביר ממס שבח ורכישה.

הממשלה אישרה את הצו וכעת מבוקש האישור של ועדת הכספים.

ב. שליטא:

אדוני היושב-ראש, יש כלל חשוב במיסוי הנוגע לקופה הציבורית: ממשלת ישראל גובה את ההכנסות שלה מכל חלקי המדינה, ההכנסות מצויות ביד אחד ועמן עושים צדק סוציאלי. את ההכנסות הללו מחלקים לפי צרכי המדינה והמדינה מחליטה בתקציב שלה מה לשים פה ומה לשים שם. יכול ראש עיריית תל-אביב לבוא ולומר: עיקר ההכנסות באות מהעיר שלי ואני רוצה את האחוזים שלי. אין דבר כזה. הגביה צריכה להיות מרכזית ועם הסכום שנגבה עושים צדק סוציאלי. זה עיקרון ראשון.

עקרון שני: גם אם היה מדובר על כך שהעיריות תקבלנה מחר את ההכנסות האלה ועיריות אחרות הזקוקות למענק - ואלה רוב הרשויות בארץ - כמו ערי הפיתוח וישובים חלשים יקבלו את הכסף מקופת המדינה, הייתי אומר: לא, איני מסכים, כי לא ייתכן שיהיו היום במדינה עיריות שתהיינה להן הכנסות של פי עשר מההוצאות שלהן. יש עיריה מסוימת בגוש דן שיש לה 7 מליון דולר עודף והכסף מוחזק בפקדון בבנק.

י. ז'. אמיר:

מי היא העיריה הזאת?

מ. שטרית:

עירית רמת גן.

ב. שליטא:

אני לא צריך לספר לכם מה עושים עם עודפי כסף כשהם ישנם; מבזבזים אותם על ראוה. במנחמיה מכבים את האורות בשעה 12 בלילה ובתל-אביב מדליקים אורות עם אשכולות עד הבוקר. אבל אנחנו לא מדברים על מנחמיה.

ח. רמון:

אם יכבו את האורות בתל-אביב בלילות יהיו כל יום תאונות דרכים.

ב. שליטא:

לפני כמה שנים המחוקק החליט להחמיר עם הישובים הקטנים וערי הפיתוח. נקבע שערים תוכלנה לגבות מסים רק מעסקים שיש להם משרד ראשי באותה עיר. עם בעיר שדה היה משרד שעוסק בחלוקת גאז הרי היא לא יכלה להמשיך לגבות ממנו מסים כי המשרד המרכזי נמצא בעיר האחת הגדולה והיחידה. אם כן הוציאו את האפשרויות להגדיל הכנסות ממיסוי. שר האוצר אמר לי במפורש: אם לא תאשרו את ההכנסות המועברות האלה לא יהיה לכם ולא לאף אחד כסף, תשכחו מזה, הקופה הציבורית לא תיתן לכם כסף, זה הכסף הנזיל היחיד שישנו, אשר בא בחשבון. מדובר פה בכסף שהיקפו גדל כל הזמן בהתאם לפעילות הכלכלית במשק, כלומר: אלה סכומים לא מוקפאים. יש פעילות כלכלית במשק ומשנה לשנה ההיקף של הכסף גדל. בשנה הבאה הכספים צפויים לגדול בהתאם לאינפלציה ב-15%-20% ולעומת זאת הכספים ממט שבת ומס רכוש עשויים לגדול בפי ארבע וחמש. אם נשאר את המצב הזה על כנו עודפי הכספים אצל אותן 25 ערים יילכו ויגדלו ואילו במקומות האחרים תהיה מצוקה נוספת.

אנו מצויים במצב קשה ביותר ואילו העיריות שיש להן עודפים רוצות שהעיות הזה יימשך עוד שלושת אלפים שנים. בגלל חולשת המדינה ובגלל עוורון של הפקידים קיים מצב מעוות וכדי לתקן מצב זה דרושה חקיקה צודקת יותר.

לעיריות הגדולות יש כבר את היתרונות שלהם בתוקף המסחר המסועף המתנהל בתחומיהן ועשירי המדינה בדרך כלל מתגוררים בתחומיהן. הן יכולות להעלות את הארנונה אפילו בפרומיל אחד כדי שתהיה לזה משמעות של סכומים אדירים. צפיפות האוכלוסין בהן מהווה יתרון אדיר. בעיר גדולה בבית קומות של 60 דיירים שמים פנס אחד ואילו בערים הקטנות ל-60 משפחות יש צורך בסלילת כביש ארוך יותר ובהנחת הרבה יותר פנסים. לכן ממילא יש לעיריות הגדולות יתרון.

בענין זה אנו סומכים על משרד הפנים ואם הכסף יגיע ליד אחת הוא יחולק לפי קריטריונים יותר צודקים.

היו"ר א. שפירא:

את מר תבורי הזמינו לישיבה היום והוא הודיע שהוא לא יוכל לבוא.

מ. שטרית:

מה זה הדבר הזה?

ג. שפט:

גם לאדם בודד יש הזכות להופיע בפני הוועדה.

ד. תיכון:

אני מבקש לדעת אם מצביעים היום על הסעיף הזה או לא.

היו"ר א. שפירא:

עדיין לא החלטתי.

ח. רמון:

לגופו של ענין אני תומך בזה. יש לי בעיות אחרות בעניינים של מיסוי אבל לא בענין הזה. יחד עם זאת, אנו מקפידים על כך שאנו מזמינים לישיבות הוועדה את כל מי שרוצה לבוא ורואה עצמו כעלול להיפגע מהחלטה שלנו. מכיוון שאני יודע שבנושא זה אנשים פנו לבג"ץ - מגיע להם שנשמע אותם. אם היושב-ראש לא יסכים לפרוצדורה הזאת - אבקש לקיים התייעצות סיעתית.

מ. שטרית:

אם אתה נוקט בגישה זו - אבקש התייעצות סיעתית על כל סעיף.

ח. רמון:

הגישה הזאת קיימת בוועדה לגבי כל נושא. ניהלתי ישיבות כאשר ידעתי שאני תומך בעמדת הממשלה ובכל זאת דאגתי שהאנשים המציגים את העמדה המנוגדת יופיעו בפני הוועדה. כך אנו נוהגים תמיד לגבי כל נושא.

ד. תיכון:

בנושאים פרוצדורליים יכריע היושב-ראש ואם הכרעתו לא מוצאת חן בעיניך אתה רשאי לבקש התייעצות סיעתית.

מ. שטרית:

אני אזמין 100 אנשים --

ד. תיכון:

אין בעיה, תביא אותם אתך. יש לי הצעה לסדר.

ח. רמון:

אני מבקש להבין ממשרד הפנים כיצד מתנהלת במדינת ישראל החלוקה בין מיסים עירוניים למיסים כלליים, כי זו נקודת המפתח. אם מס שבח ומס רכישה הם מיסים עירוניים יש צדק בטענת הערים הגדולות. אם זה לא מס עירוני - ואני חושב שזה לא מס עירוני - אין להם שום עמדה, שום טיעון. אני פשוט לא מבין את כל הענין הזה. הגיע הזמן שיוחלט במדינת ישראל אחת ולתמיד מה הוא מס עירוני. אם הארנונה היא מס

עירוני - נגמר הסיפור. אם מס מסויים איננו עירוני - איך המדינה מקצה אחר-כך את הכספים זה לא עניינו של אף ראש עיר. אם מס שבח הוא לא מס עירוני, אזי בשנה הבאה יחליטו לא להקצות כספים אלה בכלל לעיריות. והם יכולים להקצותם לנושאים אחרים, אך אם מס שבח הוא מס עירוני זה סיפור הרבה יותר מסובך.

הרי ניתן להעריך מראש מה סך כל התקבולים ממס שבח ומס רכישה כשם שהדבר אמור לגבי מס הכנסה. אם זה לא מס עירוני למה לקשור אותו בכלל לעיריות וממנו לתת לעיריות, כי במצב דברים כזה אף אחד לא יכול להגיש בג"ץ. אני מבקש שתבהירו לנו מה הם המיסים העירוניים ומה הם המיסים הלא עירוניים ואני חוזר ומבקש מהיושב-ראש שהאנשים שמתנגדים לענין הזה יופיעו בפני הוועדה.

מ. שטרית:

אני מבקש לחזור על חלק מההסבר שניתן על ידי בעת הדיון שקיימנו על תקציב המדינה לשנת 1986. אני מסכים עם הבעיה שאתה מעלה אבל צריך להבין שהמס הזה הוא לא מס עירוני כמשמעותו בחוק כי העיריה לא מטילה אותו והמס הזה הוא גם לא מס פיסקלי. בזמנו היתה תקופה שהעיריות גבו חלק מהמיסים האלה והיה הסכם שאחוז מסויים מהמיסים הללו יעבור לעיריות. יש בעיה בתיקצוב לעיריות. הסברתי כבר בוועדה שהמדינה התייחסה לפתרון בעיית המימון ברשויות המקומיות בצורה הבאה, כאשר ההכנסות של השלטון המקומי מורכבות בצורה הזאת: (א) הכנסות עצמיות; (ב) העברות ממשרדי ממשלה יעודיים; (ג) הכנסות מועברות של המיסים שאנו דנים בהם; (ד) המענק. אם יש פער בין שלושת המקורות הראשונים להוצאות של הרשות המקומית - הפער הזה משולם בצורת מענק מיוחד שהממשלה מקציבה למשרד הפנים. אלא מה? על מס שבח למשרד הפנים לא היתה שליטה. כאשר לא היתה אינפלציה לא הגדילו את המיסים ולא היתה בעיה. הפערים הגדולים נוצרו בתקופת האינפלציה. לפני שנה חל שינוי במצב והיו ערים שכתוצאה מגביית המיסים הן הגיעו למצב שההכנסות שלהן היו מעל ההוצאות וכתוצאה מכך נוצר אצלן עודף תקציבי. יש ערים שגם בלי מס שבח הגיעו למצב של עודף תקציבי. יוצא שעיריה מסויימת יכולה להפקיד כספים בבנקים ואילו עיריות אחרות לא יכולות לשלם משכורת לפקידיהן.

בשנה שעברה התקיים דיון בנושא זה בוועדת הפנים בהשתתפות מר תבורי וכל מי שרצה להשתתף בדיון וועדת הפנים קיבלה החלטה שעושים את התיקון לא במאה אחוזים כמו שמשרד הפנים רצה אך נעשה תיקון. מר תבורי התנגד לענין ובענין זה הוא ייצג את עמדתו הפרטית כראש עירית פתח-תקוה. אני משמש בתפקיד ראש מועצת השלטון המקומי, מוסד המצוי מעל למרכז השלטון המקומי, ושם יש רוב מוחלט לעמדה הזאת.

ד. תיכון:

אבל זכותם לבוא לכאן ולהציג את עמדתם.

מ. שטרית:

נציגי הערים האלה שלא קיבלו את עמדתם פנו לבג"ץ והממשלה היתה צריכה לקבל החלטה לתקן את החוק.

בנושא הזה יש החלטת ממשלה שנתקבלה פה אחד. הממשלה קיבלה החלטה טכנית על פי חוק והיא צריכה אישור להעביר כסף מסעיף א לסעיף ב. בהקשר הזה של אישור ועדת הכספים אין למר תבורי מה לומר.

ח. רמון:

ענין טכני זה היה בוועדת הפנים. פה בוועדת הכספים הענין הוא אמיתי.

מ. שטרית:

במצב בו נתונות הרשויות המקומיות הקטנות, אם מרכז השלטון המקומי ידבק בעמדתו לא תהיה לי ברירה אלא לגרום לפיצול מרכז השלטון המקומי.

י. ז'י. אמיר:

האיום הזה לא צריך להישמע פה.

מ. שטרית:

יש עיריות שמצויות במצב קשה בעוד שעיריות אחרות מחזיקות כספים בסכומי עתק בבנקים ומלוות את הכספים בשוק האפור. זו אמת. הכסף גם מושקע במניות.

ד. תיכון:

האם אפשר לקבל נתונים על זה?

מ. שטרית:

אראה לך שעיריות מחזיקים כספים במיליוני דולרים במניות בעוד שיש עיריות שלא יכולות לשלם משכורות. איפה האחרייות שלנו כוועדת הכספים?

אני לא יכול לפעול נגד הפרוצדורה ואם כך המצב שיזמין היושב-ראש את מי שצריך ליום שני בבוקר ולאחר מכן אני מציע שנערוך את ההצבעה.

י. כהן:

להחליט - נחליט, על כך אין ויכוח.

ב. שליטא:

חבל עזה וחברון רוצים להציע מיוזמתם להקים ועדה קרואה.

מ. שטרית:

משפט אחרון: מאחר ואני לא יכול להילחם בפרוצדורה - אני רק יכול לפנות לחברים ולבקש מהם לוותר על העניין הזה, ואם לא - להזמין ליום שני את האנשים ולאחר מכן לקיים את ההצבעה.

ע. סולודר:

האם זה יעזור לשלם את המשכורות?

מ. שטרית:

ודאי.

היו"ר א. שפירא:

אני מודיע שאזמין את המתנגדים. לא נסכם היום את הנושא. הישיבה הבאה בנושא זה תתקיים בשבוע הבא, הכי מאוחר ביום ד'. מר הכט אמר לי שיש כאלה שיכולים להפסיד את המענק. חבר-הכנסת רמון לא יצטרך לבקש התייעצות סיעתית. נזמין את ראשי הערים הגדולות: חיפה, תל-אביב וירושלים. אתם יודעים שאני דמוקרט אמיתי.

ב. שליטא:

אני מבקש להזמין לישיבה גם את הנציגות של ערי הפיתוח. אני מבקש להזמין את מר שאול עמור ממגדל העמק ואת מר ברוך ונגר.

ע. סולודר:

יושבים פה מספיק נציגים.

ב. שליטא:

אני מבקש שהחלטה בנושא תהיה בכל מחיר בשבוע הבא.

היו"ר א. שפירא:

הודעתי על כך.

ע. סולודר:

לגופו של ענין: תמכתי בנושא בוועדת הפנים בה התקיים דיון מקיף ושמעתי גם את עמדת ראשי הרשויות הגדולות. יחד עם זאת אני רוצה להעיר שאי-אפשר לעשות השוואה בכל נושא והרי על הערים הגדולות חלות הוצאות גדולות. למשל, העיר תל-אביב מנוצלת על-ידי מחצית מאוכלוסיית מדינת ישראל. לגופו של ענין אצביע בעד.

אדוני היושב-ראש, עיכבנו כאן סכום של 24 מליון שהיה צריך להעביר לרשויות המקומיות ואיפשרנו רק העברה של 10% כי אמרנו שאנו חייבים לקבל פירוט כדי ללמוד את הנושא. נושא התקציבים של הרשויות המקומיות הוא נושא שחייב להיבדק. אני מבקשת שמשרד הפנים ימציא לנו נתונים קצת יותר מפורטים על ניצול תקציבים שניתנים לרשויות המקומיות ובתוך זה ישנו הנושא של הרשויות המקומיות הערביות אשר עמדו אתמול לשבות..

י. ז'. אמיר:

אני לא רוצה להרחיב והתיאור של חברי הכנסת שליטא ושטרית היה תיאור מדוייק. אני חושב שבוועדה יש דעה כללית שאנו צריכים לאשר את הנושא. אני רוצה לשמור לעצמי את הזכות לדבר לאחר שאשמע את עמדת נציגי הערים הגדולות. זו הפעם הראשונה בתולדות כנסות ישראל שיש פה ארבעה נציגים של ערי הפיתוח אשר גרים בפועל בערי הפיתוח ואנו לא צריכים להתלונן בהקשר זה. אני חושב שההצעה הזאת היא הצעה מסייעת ואסביר בישיבה הבאה מדוע אנו צודקים כשאומרים שיש להעביר כסף זה לעיירות הפיתוח. הטבע כבר נתן למרכז הארץ את התנאים והאוצרות המתאימים ואם מדינת ישראל רוצה לשמור על שטח בכל המקומות היא צריכה לעשות חלוקה נכונה של פירות הטבע.

י. כהן:

כשעלה נושא הארנונה בשנת 86-1987 אמרו כמה חברי ועדה שלא ייתכן שבשנת הקפאה יועלו המיסים ב-170%. היה ויכוח גדול בנושא ובסוף הוטל על חבר-הכנסת רמון ועלי להגיש הסתייגות על החלטת הממשלה באופן שהעלאה של 170% תהיה תקרה ולא רצפה. גם בקרב הקואליציה היו ויכוחים קשים. חבר-הכנסת עלי הציע להעלות את הארנונה ב-100% והגיעו לנוסחה שהוסכם עליה. גם הערים הגדולות העלו את המיסים בשיעור הזה והכנסתם מהארנונה גדלה מאד, מעבר למה שהתכוונו לו. לכן במס רכישה ומס שבח יש כל ההצדקה, גם המוסרית והכספית, לעשות חלוקה אחרת כי לא ניתנה התשובה המתאימה לערים החלשות.

לגופו של ענין, נדמה לי - ואני מעריך שרוב חברי הוועדה מבינים זאת - שההעברה הזאת היא צודקת ונכונה ובוודאי בשנת התקציב הזאת כאשר כל המשק מצוי בהקפאה. יחד עם זאת, צודק חבר הכנסת רמון ומן הדין לאפשר לנציגי הערים הגדולות להביע דעתם. אני מקווה שבישיבה הבאה נאשר את הענין.

א. ויינשטיין:

אני מבקש לדעת מה מקבלת כל רשות מקומית, כשם שאני יודע כמה מקבל כל בית חולים. יש סעיף תקציבי שאומר כמה כל בית חולים מקבל וכך אני מבקש לדעת כמה מקבלת כל רשות מקומית. אני יודע שחברי כנסת לוחצים על האדמיניסטרציה לתת לאלה ולאחרים יותר. לטווח הארוך צריך לפתור את הנושא הזה. אני רוצה לדעת אם ראש עיר מסויימת שיש לו X תושבים מקבל יותר או פחות מעיר אחרת. אני מבקש לדעת את עמדת משרד הפנים בנושא והאם הנושא הזה יוסדר לקראת שנת התקציב הבאה.

נקודה שניה - אנו נמצאים עתה בחודש אוקטובר ועוד מעט נצטרך לדון בתקציב השנה הבאה. אנו צריכים לדעת מראש מה הן הוראות משרד הפנים בקשר לארנונה. בשנה הקודמת אחרנו את המועד ורשויות מקומיות העלו את הארנונה מעבר ל-170% וכל אחד עשה שבת לעצמו. ארנונה היא מס ישיר והיא חלק מהמערך הכללי של אינפלציה והזרמה. לכן אני מבקש ממשרד הפנים להבהיר לנו מראש מה תהיה העלאת הארנונה בשנה הבאה. אני כשלעצמי חושב שרשויות מקומיות שהעלו את הארנונה מעבר למותר צריך לתת להן פחות ממה שיוחלט עליו. אין צורך היום בהעלאה ריאלית, יש רשויות שיש להן היום עודפים וחשבונות יפים בבנקים. את הענין הזה של תקצוב כל רשות מקומית לא תבעתי היום אלא תבעתי זאת כבר לפני שנתיים ושלוש שנים. אני חושב שזה צריך להיות אינטרס של שר הפנים וזו צריכה להיות הרפורמה הגדולה והחשובה ביותר.

ש. בן-שלמה:

כבוד היושב-ראש, חברים נכבדים, הרשו לי לברך אתכם בשנה טובה. בין אם שר הפנים הוא איש ש"ס או איש מפלגה אחרת, ההגיון הפשוט אומר שאנו לא נמצאים במדינה שיש בה 51 מדינות ולכן כל מדינה מנהלת את ענייניה ומחליטה לעצמה. זוהי מדינה אחת. במשך שנות קיומה נתנה המדינה סיוע לערים הגדולות כדי שהן תוכלנה להתפתח ולהתקדם ועכשיו כשהמצב של ערים אלה הוא טוב ההגיון אומר שהסיוע צריך להיות מופנה לערים אחרות. אם יש לערים הגדולות עודפי כספים אולי צריך להגיע לשיטה של אימוץ, היינו שאותה עיר גדולה שמצבה הכספי טוב תאמץ ישוב קטן ותסייע לו ובכך תחזיק את המענקים שהיא קיבלה מהמדינה במשך שנים.

הי"ר א. שפירא:

תודה רבה. אני מודיעכם שהמשך הדיון בנושא זה יתקיים ביום שני בשבוע הבא, בשעה אחת-עשרה. הזמנו לדיון את המתנגדים. אני מודיע לכל החברים שכבר דיברו שהם לא יקבלו רשות דיבור פעם נוספת. בישיבה הבאה נשמע את המתנגדים ונצביע.

אני מודה לכם. הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 13:10